

Novi Matjažur

Leto IV - Štev. 15 (87)
 UREDNIŠTVO in UPRAVA
 Čedad - Via B. De Rubeis 20
 Tel. (0432) 71190
 Poštni predal Čedad štev. 92
 Casella postale Cividale n. 92

CEDAD. 1.-15. avgusta 1977
 Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
 Izdaja ZTT
 Tiskarna R. Liberale - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
 Posamezna številka 150 lir
 NAROČNINA: Letna 3000 lir
 Za inozemstvo: 3500 lir
 Poštni tekoči račun za Italijo
 Čaložništvo tržaškega tiska
 Trst 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
 Quindicina
 Za SFRJ 40 ND - Ziro račun
 50101-603-45361
 »ADIT« DZS, 61000 Ljubljana,
 Gradišče 10/II - Telefon 22-207

Sped. in abb. post. II gr./70
 Poština plačana v gotovini
 OGLASI: mm/st + IVA 12%
 trgovski 100, legalni 200
 finančno-upravni 150,
 osmrtnice in zahvale 100,
 mali oglasi 50 beseda

KAMENICA

6. KULTURNO SREČANJE MED SOSEDNIMI NARODI

Govor prof. Beppina Krizetiča - Kljub slabemu vremenu velika udeležba

V soboto 30. in nedeljo 31. julija se je vršilo na Kamenici tradicionalno kulturno srečanje med sosednimi narodi, ki so ga, kot običajno, priredila kulturna društva in Zveza izseljencev iz Beneške Slovenije.

Še nikoli v preteklosti ni bilo takšnega zanimanja za Kamenico, kakor letos. Čeprav so naznanjali plakati po celi Beneški Sloveniji program, so nas ljudje ustavljali po cestah, po vaseh in nas spraševali o podrobnostih programa ter zatrjevali, da se bodo kulturnega srečanja zagotovo udeležili.

Vsem je bilo žal, da je Kamenica lansko leto odpadla, a so razumeli vzroke, zaradi katerih je bila odpovedana ta naša važna prireditelja. Po potresu, ki nas je tako hudo prizadel, je bilo treba usmeriti vse napore, delovanje in energije v pomoč prizadetemu prebivalstvu prej, za obnovu porušenih domov potem.

Letošnja prireditelja Kamenice je bila zato še toliko bolj pomembna, ker so želeli naši ljudje, z množičnim nastopom, potrditi svojo življenjsko, svojo pripadnost, ljubezen do svoje zemlje, kulture in jezika, svojo željo do obnove, da bi lahko ostali na domači grudi in nadaljevali življenje po tradicijah svojih prednikov. Letos so želeli naši ljudje izprikati na Kamenici svojo hvaležnost matični domovini za konkretno solidarnost in veliko pomoč, ki nam jo je nudila po potresu. Hoteli so tudi izraziti svoje zadovoljstvo za dejstvo, da je prišlo do osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo in zahtevo, da se ugodnosti, ki jih predvidevajo ti sporazumi za obmejno prebivalstvo, raztegnejo tudi na naše ozemlje, da bi te ugodnosti pripomogle k našemu gospodarskemu, socialnemu in kulturnemu razvoju. O tem je govoril na Kamenici tudi predstavnik naših društev, prof. Beppino Krizetič, katerega govor objavljamo v celoti.

Kakšna naj bi bila udeležba v nedeljo, nam je pokazala množična prisotnost naših ljudi že na sobotni prireditvi. Kamenica je bila napolnjena. Z velikim zanimanjem so sledili prisotni izvajanju določenega programa, ki se je redno razvijal. Najprej so nastopili beneški godci, ki so s svojim izvajanjem navdušili občinstvo, poseben uspeh pa sta doživela Checco in Anna s prepevanjem prirejenih naših narodnih pesmi. Ko je nekaj po polnoči zagorel kres in razsvetleval kameniško planoto, je še vse mrgoleto ljudi. Pozno so šli spat, v upanju, da se bodo po kratkem počitku spet vrnili s svojimi sorodniki in številnimi prijatelji, toda dež jim je pre-

križal račune, kakor tudi prirediteljem.

Začelo je deževati v nedeljo že v jutranjih urah, vendar to ni preprečilo številnim prijateljem Kamenice, da bi ne šli gor pogledat, kako bo, če bo dež prenehal. Kameniška planota se je bila že napolnila, ko je po kratkem presledku začelo spet liti kot iz škafo. Ob nalivu se je vršila tradicionalna maša v štirih jezikih, ob navzočnosti videntskega pomožnega škofa Mons. Pizzoniya, ki je prav tako ob nalivu potem birmal otroke.

Ko je za nekaj časa prenehalo deževati, je nastopil koroški pevski zbor in žel od prisotnih velike aplaveze. Za njim je nastopila folklorna skupina iz Passian di Prato, ki je prav tako navdušila občinstvo. Za njo je prišla na vrsto rezijanska folklorna skupina, ki je bila tako težko pričakovana, toda, žal, vreme ji ni dovolilo, da bi izvedla svoj program do konca. Gledalci in poslušalci so komaj utegnili zaploskati, ko so se morali na hitro umakniti pod strehe kioskov in v osebine avtomobile. Niso hoteli odditi. Vztrajali so ob kioskih in v avtomobilih, niso se hoteli sprijazniti z dejstvom, da se bo njih Kamenica, njih slovenski praznik tako končal, toda dež je bil neumljen. Odpovedali so mikrofoni in odpovedan je bil ves naslednji program, s plesom vred.

Kamenica je bila direktno povezana z radiom Trst A, poleg tega pa je bila gor še ekipa radija Koper ter dve televizijski ekipi: TG 2 italijanske TV in Alpe-Adria. Komaj smo utegnili poslušat navdse zanimiv govor, ki ga je imel v imenu kulturnih društev Benečije prof. Beppino Krizetič.

Govor prof. Krizetiča

»V imenu beneških kulturnih društev in Zveze emigrantov pozdravljam vse prisotne, tako vas, ki ste prišli na Kamenico iz naših vasi, predvsem tiste, ki ste prišli iz krajev, ki jih je potres najbolj prizadel, kot tudi vas, ki ste prišli iz bližnje Furlanije, iz Slovenije in s Koroške.

Lanski potres je hudo prizadel naše doline in med dru-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pogled na deževno Kamenico - Nastopajo Rezijani

Discorso del prof. Beppino Crisetig all'incontro culturale dei popoli vicini

A nome dei Circoli Culturali della Benečja e dell'Unione Emigranti porgo il saluto a tutti i convenuti, a voi che siete venuti quassù dai paesi delle vostre Valli, in particolare a quelli venuti dai paesi maggiormente colpiti dal terremoto, ed a voi che siete giunti dal vicino Friuli, della Slovenia e della Carinzia.

Dopo il terremoto che ha sconvolto le nostre vallate ed il Friuli e che ha causato il rinvio dell'ormai tradizionale incontro dei popoli vicini, quest'anno ci ritroviamo a Kamenica per rinnovare il vincolo di amicizia che la nostra gente, abituata alla millenaria pratica dell'autogestione democratica ha sempre cercato di mantenere e vivificare nella dignità e nel rispetto di ogni singola autonomia e della Costituzione.

Quest'incontro assume oggi più che mai valore partecolare, in quanto il terremoto ha accentuato in modo più evidente i problemi del sottosviluppo sociale e culturale, dell'emigrazione e ha fatto prendere coscienza alla nostra gente, che non vuole più essere oggetto, ma soggetto attivo della propria storia, che vuole gestire in prima persona il proprio destino.

A riprova di questo ricordiamo alcuni fatti significativi avvenuti in questi ultimi tempi.

Il dibattito democratico fra tutte le forze politiche dell'arco costituzionale sui problemi non solo economici, ma anche culturali, dimostra una crescita politica sociale della nostra gente che chiede con fermezza di

poter svolgere la propria funzione storica a cavallo tra due mondi linguistici culturali, funzione che le viene troppo spesso negata, come lo dimostra anche il piano urbanistico regionale che considera le nostre zone poco più di un parco naturale e che è stato perciò ampiamente criticato dalla popolazione e dagli amministratori.

La necessità di svolgere questa funzione di ponte tra due realtà viene messa in evidenza dagli incontri sempre più frequenti tra le forze politiche della nostra zona e la comunità di Tolmino, incontri che stimolano la conoscenza reciproca e permettono di affrontare in modo coordinato i problemi comuni.

Dobbiamo sottolineare anche la significativa presa di posizione dell'assemblea dei cristiani friulani circa i nostri diritti etnici, linguistici e culturali. Ci piace constatare che l'opinione pubblica friulana segue con attenzione i nostri sforzi e questo ci dà una garanzia, in quanto sappiamo di poter contare sulla comprensione e sull'aiuto dei nostri amici friulani i quali si battono per gli stessi diritti.

Con particolare soddisfazione ringraziamo il Vescovo ausiliare mons. Pizzoni il quale con la presenza ancora una volta ribadisce la posizione ufficiale della chiesa udinese nei confronti della nostra comunità slovena.

Certamente il fatto che ha maggiormente contribuito alla distensione e alla cooperazione tra l'Italia e la Jugoslavia e contemporaneamente anche ad una apertura nei

confronti della nostra Comunità, è il trattato di Osimo che le popolazioni di tutta la fascia costiera hanno accolto con soddisfazione ed entusiasmo, come dimostrano anche diversi ordini del giorno approvati da vari consigli comunali, come a Cividale, San Pietro e Grimacco.

Qui nella nostra terra da molti anni ci siamo riuniti senza pregiudizi per sviluppare nell'attuazione pratica i reciproci rapporti la conoscenza, la comprensione attraverso dialoghi fra popoli che vivono a contatto diretto nonostante confini politici che potrebbero sembrare delle barriere.

Quest'amicizia che cerca di eliminare i confini-barriere si è manifestata in modo evidente e concreto subito dopo il terremoto, quando la nostra terra così gravemente colpita si è trovata al centro di una larga azione di solidarietà internazionale che ha visto qui da noi in prima fila la Slovenia.

Si è creato così un rapporto più stretto tra le popolazioni slovene dei due versanti, rapporto che al di là delle ideologie ha rafforzato i vincoli storici, linguistici e culturali.

Questa manifestazione ci trova più consci ed uniti nel chiedere che lo stato italiano secondo i dettami della Costituzione riconosca e rispetti i nostri diritti linguistici, etnici e culturali, nel chiedere uno sviluppo economico e sociale che permetta alla nostra comunità di ricucire la trama sociale lacerata dagli squilibri e dall'emigrazione massiccia e di rivivere culturalmente.

Občinski svet v Grmeku za pouk slovenščine

Sprejete tri važne resolucije

V nedeljo, 10. julija, se je sestal občinski svet v Grmeku, katerega se je udeležilo 14 od 15 občinskih svetovalcev. Lahko trdimo, da ni bila še nobena seja občinskega sveta v zgodovini te občine tako važna in plodovita kakor zadnja, o kateri pišemo. V razpravi o važnih problemih občine in njenega prebivalstva je bilo precej govora o osimskih sporazumih, o deželnem urbanističnem načrtu ter o stroških, oziroma finančnih bremenih, ki jih nalaga urbanizacija. Občinski svet je izrazil zadovoljstvo, da je prišlo do osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo, kateri bo reševal še odprta vprašanja med našima dvema sosednima državama. V zvezi s tem je občinski svet s 13 glasovi proti enemu vzdržnemu sprejel resolucijo, ki se glasi:

»Občinski svet želi izraziti zadovoljstvo vseh občanov za podpis osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Ta sporazum, ki se vključuje v novo vzdušje odnosov med dvema državama, predstavlja važen vzgled za pravilne odnose med sosednimi državami. S trinajstimi glasovi proti enemu vzdržnemu ugotavlja, da je morala v preteklosti prenašati naša dežela nepremostljive ovire za svoj socialni in ekonomski razvoj, katere so privedle do sedanjega nevdržnega stanja degradacije, razvidne iz makroskopske emigracije ter nizkega nivoja družbenega življenja. Izraža važen vzgled za pravilne odnose med sosednimi državami. S trinajstimi glasovi proti enemu vzdržnemu ugotavlja, da je morala v preteklosti prenašati naša dežela nepremostljive ovire za svoj socialni in ekonomski razvoj, katere so privedle do sedanjega nevdržnega stanja degradacije, razvidne iz makroskopske emigracije ter nizkega nivoja družbenega življenja. Izraža važen vzgled za pravilne odnose med sosednimi državami. S trinajstimi glasovi proti enemu vzdržnemu ugotavlja, da je morala v preteklosti prenašati naša dežela nepremostljive ovire za svoj socialni in ekonomski razvoj, katere so privedle do sedanjega nevdržnega stanja degradacije, razvidne iz makroskopske emigracije ter nizkega nivoja družbenega življenja. Izraža važen vzgled za pravilne odnose med sosednimi državami.

Po občinskem svetu v Čedadu in v Snetru Slovenov je to tretja resolucija naših občinskih svetov z zahtevo po priznanju in ureditvi manjšinskega vprašanja v Beneški Sloveniji, ter raztegniti na naše ozemlje vseh ugodnosti, ki jih vsebuje osimski sporazum. Resolucija, ki jo je sprejel občinski svet v Grmeku, se nam zdi odlično bolj napredna in konkretna kot prejšnji dve, ker jasno zahteva tudi uvedbo pouka slovenskega jezika. Upamo, da bodo z gledu grmiške občine sledile tudi druge v naših dolinah. Kakor smo na začetku povedali, je občinski svet v Grmeku sprejel še drugi dve važni resoluciji. Resolucijo proti finančnim bremenom, ki jih predvideva urbanizacija se glasi:

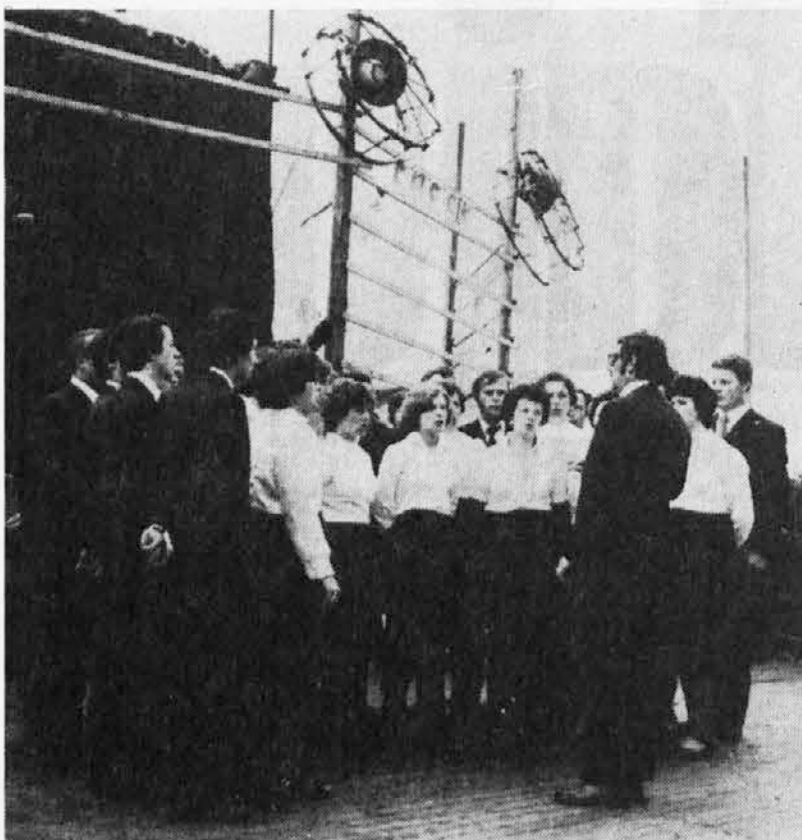
»Občinski svet, upoštevajoč sedanjico urbanistično zakonodajo, ki predvideva kot osnovni element povračilo stroškov za urbanizacijo na osnovi parametrov, povzroča nadaljnje poslabšanje že obstoječe nerazvitosti grmiške občine. V resnici, zaradi realnosti, povezane v rečno gospodarsko strukturo, in zaradi neadekvatnih urbanističnih inštrumentov, se sedanja gradbena proizvodnja omejuje samo na popravilo hiš. Ugotavlja, da se nahaja občina v tem primeru še bolj na robu in ne more dobiti sredstev, ki jih predvideva sedanja zakonodaja, za prvenstvena in sekundarna urbanistična dela. Izraža željo, da morajo biti

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predsednik vlade Andreotti je sprejel v torek 9. tega meseca v Rimu delegacijo Slovencev v Italiji. V delegaciji je bil tudi predstavnik beneških Slovencev.

O tem bomo poročali v prihodnji številki.

Na Kamenici je nastopil koroški pevski zbor

GOVOR PROF. KRIZETIČA

Nadaljevanje s 1. strani

gim tudi prepričan je tradicionalno srečanje med sosednjimi narodi. Letos smo se spet zbrali na Kamenici, da potrdimo tiste prijateljske vezi, ki so jih naši ljudje, navajeni se avtonomno upravljati tisoč let, vedno gojili in poživiljali v spoštovanju vsake posamezne avtonomije in republiške ustave.

Naše srečanje ima danes še poseben pomen, saj je potres še bolj pokazal na naše socialne probleme, na problem emigracije ter na naše jezikovne in kulturne probleme, obenem pa dvignil zavest naših ljudi, ki nočejo več biti objekt, ampak aktivni subjekt svoje zgodovine, ki hočejo v prvi osebi odločati o svoji usodi.

To trditev lahko dokažemo z nekaterimi dejstvi iz zadnjega časa. Demokratična debata v vrstah političnih sil

Beppino Crisetig

ustavnega loka, ki zajema ne samo ekonomske, ampak tudi kulturne probleme, je dokaz politične in socialne rasti našega prebivalstva, ki se odločno zavzema za opravljanje svoje zgodovinske funkcije na prehodu med dvema svetovama, ki sta po jeziku in kulturi različna.

To funkcijo nam prepogosto odreka, kot dokazuje Deželni urbanistični načrt.

ki prisojajo našim dolinam vlogo, ki komaj presega vlogo naravnega rezervata, in ki je zato doživel odločno kritiko naših ljudi in naših upraviteljev.

Nujnost, da naša zemlja opravi to tradicionalno vlogo mostu, prihaja do izraza tudi na vse bolj pogostih srečanjih med političnimi silami iz naših krajev in iz Tolminske. Ta srečanja pomanjkuje in omogočajo koordinacijo k medsebojnemu poznaniranju reševanju problemov ki so nam skupni.

Poudariti moramo tudi pomembno stališče o naših narodnostnih, jezikovnih in kulturnih pravicah, ki je izšlo iz zborovanja furlanskih kristjanov. Z zadovoljstvom opažamo, da furlanska javnost sledi z zanimanjem našim naporom. To nam daje določeno garancijo, saj vemo, da lahko računamo na razumevanje in pomoč naših prijateljev Furlanov, ki se borijo za iste pravice kot mi. Še posebno toplo se zahvaljujemo pomožnemu škofu monsignorju Pizzoni, ki s svoje prisotnostjo še enkrat potrjuje uradno stališče videmske cerkve do problemov naše slovenske skupnosti.

Dogodek, ki je gotovo v največji meri prispeval k razumevanju in sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo in obenem tudi večji odprtosti do naše skupnosti, je osimski sporazum, ki ga je prebivalstvo ob meji sprejelo z zadovoljstvom in navdušenjem, kot dokazujejo številne resolucije, ki so jih sprejeli v mnogih občinskih svetih, tako v Cedadu, Špetru, Grmeku.

Tu, na naši zemlji, smo se že mnogo let zbirali brez predsodkov, da bi s stvarnimi dejanji razvijali in krepili medsebojne stike, medsebojno spoznavanje in razumevanje, da bi razvijali dialog med narodi, ki živijo v neposrednem stiku kljub političnim mejam, ki bi se lahko zdele pregrade.

To prijateljstvo med narodi, ki skuša premostiti in ukiniti mejo — pregrade, je prišlo jasno in konkretno do izraza po lanskem potresu, ko je naša zemlja, ki jo je potres tako prizadel, bila v središču široke mednarodne akcije solidarnosti, v kateri se je tu pri nas še posebno izkazala Slovenija.

Pomoč iz Slovenije je ustvarila na obeh straneh meje stik, ki je ne glede na ideološke razlike okrepil zgodovinske, jezikovne in kulturne vezi.

Na tej manifestaciji torej z večjo zavestjo in bolj enotno zahtevamo, da nam italijanska država v skladu z določili ustave prizna naše jezikovne, narodnostne in kulturne pravice ter jih spoštuje, zahtevamo pa tudi tak ekonomski in socialni razvoj, ki bo naši skupnosti omogočil, da spet obnovi družbeno tkivo, ki so ga masovna emigracija in druga neravnovesja načela, ter tudi kulturno ponovno zaživi.»

U tok, 26. julija, zvečer so parpejali za pašnik u Topolovo 360 uci iz Jugoslavije. U Topolovem so napravili kooperativo za pašnik, kjer bojo pasli pruce. To dobro pobudo je duu garmiški komun in o t. in bomo še pisali.

KOLESARSKA DIRKA PRIJATELJSTVA

V nedeljo, 24. julija, je bila prva kolesarska dirka prijateljstva Čedad-Kobarid, ki sta jo skupno organizirala čedadski kolesarski klub in kolesarski klub Soča iz Kobarida. Dirke se je udeležilo veliko število kolesarjev z ene strani in druge strani meje. Dirka je startala s Trga Odporništa v Cedadu ob 14. uri in napravila najprej krog po čedadski okolici, nakar so se kolesarji podali po Nadiški dolini do Stupice in naprej čez Kobarid, do Volč, Mosta na Soči in Tolmina ter se vrnili v Kobarid.

Ta kolesarska dirka je povezala med sabo športnike z obeh strani meje, zato njen pomen ne more biti samo turistični ali agonistični, temveč tudi politični, saj pomeni nadaljnje odpiranje meje in ustvarjanje vse tesnejših stikov med omejenim prebivalstvom na vseh ravneh. Za to dirko je vladalo med našim prebivalstvom, posebno med športniki, veliko zanimanje. Plakati, ki so jo napovedovali, so bili dvojezični, to se pravi v italijanščini in slovenščini. Upamo, da se bo tekma prihodnje leto ponovila.

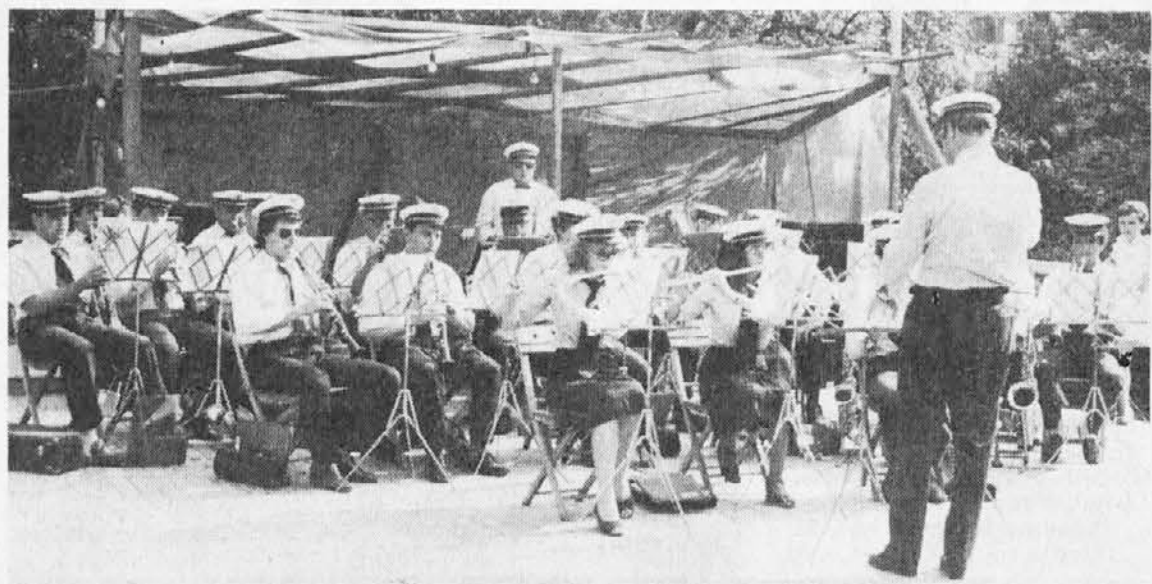
AŽLA

Tatje na djelu

Ni bluo zadost škode od potresa, sada še tatje, ki odnašajo tisto blago, ki so ga kumetje teškue rešili iz posutih hiš in ga skranili u zasilne, začasne prostore, u barake.

Adan od takuo nesrečnih je naš vasnjan, kumet Guido Battaino. Neznani tatje so ulomil u barako in mu odnesli motorno žago, gornaste bote, budilko in nuož. Blago, ki so mu ga ukradli, je bluo urjedno parbližno 300 tauzent lir.

Battaino je prijavil tatvino karabinirjem u Špetru.

Godba na pihala iz Ricmanj pri Trstu med nastopom v Klodiču

Na praznovanju Sv. Jakoba v Klodiču tudi kulturni program

Praznovanje sv. Jakoba v Klodiču je v nedeljo 24. julija doživelo svoj višek. Že zjutraj so se številni mladi in starejši zbrali na prireditvenem prostoru, od koder je stekel 12 km dolg pohod po vaseh občine Grmek. Najhitrejši so začeli prihajati na cilj že okrog 10. zjutraj, zadnji pa so prispeli precej pozneje, enkrat med 12. in 13. uro. Kmalu po 13. so predstavniki domačega športnega društva, ki je pohod organiziralo, skupaj s predstavniki občinske uprave, nagradili udeležence.

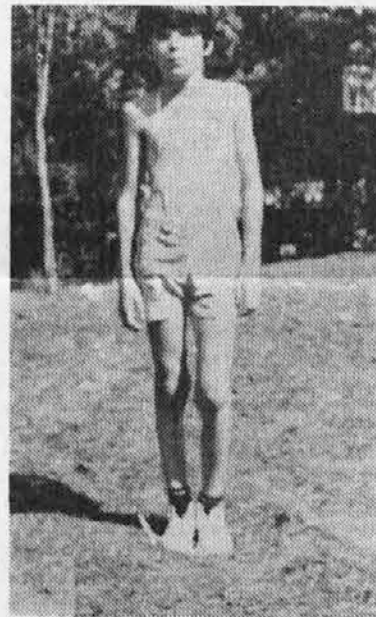
Med skupinami so se po številu udeležencev odlikovali zlasti Topolovci, ki jih je bilo kar štirideset in jim torej pletenka vina, ki so jo dobili poleg pokala, ni bila preveč, sledila je skupina iz doline Aborne (39 udeležencev) ter skupina Forum Julii (31 udeležencev). Nagrado za skupino, ki je prispela iz najbolj oddaljenega kraja, so odnesli Čedadci, medtem ko sta nagrado za najbolj oddaljene udeležence odnesli Tania in Sonia Leonardi, ki sta prišli nič manj kot iz Avstralije. Najstarejši tekmovalac je bil Battista Sturam, najmlajši pa Ga-

briele Trusgnach. Končno naj navedemo še najhitrejše tekmovalce in tekmovalke: Michele Carlig, Salvatore Lai, Ezio lussig in Luciano Iuretig, Elena Carlig, Carla Loszach, Luciana Velicaz in Teresa Predan. Najhitrejši iz občine Grmek je bil Marino Gariup, najhitrejša pa Andreina Trusgnach.

Po popoldanskem počitku, ki je sledil nagrajevanju, se je pričel kulturni program. Predstavil ga je sam župan inž. Fabio Bonini, ki se je ugodoma zahvalil za sodelovanje godbi na pihala iz Ricmanj pri Trstu ter predstavnikom dolinske občinske uprave, ki so godbo spremljali. Ricmanjska godba, ki je že pred uradnim začetkom programa zaigrala nekaj koračnic, je svoj koncert pričela z nekaterimi zahtevnejšimi skladbami, pozneje pa je prešla h koračnicam in lažjim melodijam. Sodelovanje godbe iz Ricmanj na prazniku v Klodiču, ki se je po koncertu zavlekel pozno v noč s prosto zabavo in plesom, se uvršča v pogoste stike med občino Grmek in občino Dolina, ki odpirajo nove možnosti povezovanja in so-

delovanja med slovenskim prebivalstvom v tržaški in videmski pokrajini.

Naj omenimo še, da so v soboto nastopili z velikim uspehom v Klodiču domači pevski zbori: «Rečan» iz Les, «Pod lipo» iz Dolenjega Barnasa in «Nediški puobi» iz Podbonesca.

Gianni Trusgnach iz Seuca je lepo tekkel na «marcialonghi» v Klodiču

Občinski svet v Grmeku . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

finančna bremena za primarno in sekundarno urbanizacijo v popolno breme dežele in ne v breme prebivalstva občine ter izseljencev, ki se vračajo, da bi se rešili sedanje emigracije in one, ki bi se pojavila zaradi pomanjkanja primarne in sekundarne urbanizacije».

Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Resolucija o deželnem urbanističnem načrtu, ki jo je občinski svet sprejel in za katero so glasovali vsi prisotni svetovalci pa je takole sestavljena:

«Občinski svet, po pregledu deželnega urbanističnega načrta (P UR), ki ga je pripravila dežela Furlanija - Julijska krajina, ugotavlja, da ta znatna vna, posvečena v deželnem urbanističnem načrtu za ovrednotenje naravnih bogastev, predstavlja pozitivno dejstvo, upoštevajoč važnost, ki jo imajo v omejenem in uravnovešeni teritorialni ureditvi, če postanejo pomemben urbanistični faktor, okoljši za ohranitev redke favne, ki ji grozi uničenje. Ugotavlja pa tudi, da se v deželnem urbanističnem načrtu ne posveča tolikšne pažnje ohranitvi etničnih skupin, ki so v resni nevarnosti, da bodo izginile, kakor npr. tista, ki živi v Julijskih predalpah (Beneška Slovenija). Temu okoljšu pripada tudi občina Grmek. Izraza željo, da bi bila priznana Beneški Sloveniji v deželnem urbanističnem načrtu vloga, postavljena kot samostojna kompenzacijska realnost (povezana z gorskimi skupnostmi), opremljena s svojimi lastnimi in popolnimi številnimi strukturami, da bi se ovrednotila s takojšnjimi posegi za družbeno - gospodarski prehod».

Kamenica. Videmski pomožni škof. mons. Pizzoni z našimi duhovniki

PRI SV. ŠTOBLANKU Odkrili spomenik padlim partizanom

V soboto 30. julija predpoldne so s skromno in zbrano slovensnostjo odkrili spomenik desetim partizanom, ki so padli februarja 1944. leta v bližini Sv. Štoblanka, od katerih so jih devet pokopali na našem gorskem pokopališču. Med padlimi sta dva domačina, Amedeo Prapotnich iz Prapotnice in Eugenio Bordon iz Obrankov, ki je umrl v nemškem koncentracijskem taborišču. Na spomeniku sta napisani še dve imeni jugoslovanskih partizanov in sicer Anton Komen in Milan Kocina. Imena ostalih šest jugoslovanskih partizanov so neznana.

Kot je po blagoslovitvi spomenika povedal domači župnik Marij Lavrenčič, so takrat padle pokopali skrivaj in v strahu. «Lepo je, da se jih danes, po tolikem času, lahko spomnimo brez strahu, da lahko živimo kot bratje v ljubezni in razumevanju».

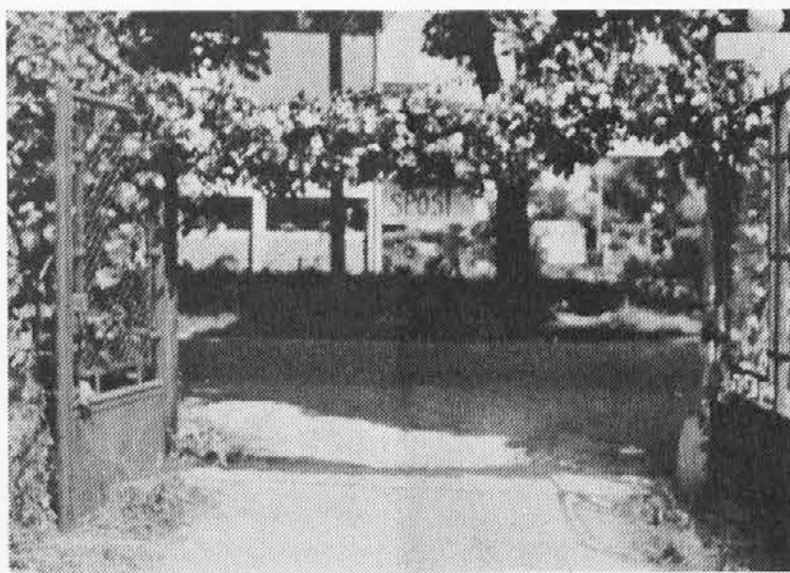
Po verskem obredu so v prisotnosti domačega prebivalstva ter številnih predstavnikov oblasti, med katerimi naj omenimo generalnega konzula SFRJ v Trstu Ivana Renka, delegaciji iz Nove Gorice in iz Tolmina, predsednika ANPI Federica Vincentija in tajnika Adelchija Gobba, predstavnike bližnjih sekcij ANPI ter političnega in javnega življenja Benečije, odkrili spomenik, ki sta ga pokrivali italijanska in jugoslovanska zastava, saj sta ga postavili skupno furlanski ANPI in Zveza združenih borcev narodnoosvobodilne vojne Slovenije. Poleg imen padlih se je prisotnim pokazal dvojezičen napis, poleg tistega na Matajurju edini v Benečiji: «Jugoslovanski in italijanski partizani padli v boju proti skupnemu sovražniku 1943 - 1945. Naj bi njihova žrtev vzbudila narode k miru, bratstvu in ljubezni do svobode.» Spomenik so takoj nato okrasili vencji ANPI, jugoslovanskega generalnega konzulata, Zveze združenih borcev NOB Slovenije in tolminske občine.

V imenu krajevnega ANPI in domače občinske uprave je nato pozdravil prisotne podžupan Mario Bergnach, ki

je poudaril, da gre zasluga za postavitev spomenika, poleg ANPI in Zvezi združenih borcev, predvsem vsem tistim, ki so s prostovoljnim delom pomagali pri njegovi realizaciji.

Za Zvezo združenih borcev je nato spregovorila podpredsednica občine Tolmin Jožica Jarc, ki se je najprej spomnila padlih in poudarila, da moramo spomin na žrtve tistih, ki so padli v boju za domovino in svobodo vedno gojiti in na njem graditi svoje sedanje napore. Predvsem velja to za ljudi ob meji, kjer je v skupnem boju proti fašizmu zrastle prijateljsko sodelovanje med narodoma in državama, sodelovanje, ki je z osimskimi sporazumi doseglo nov, pomemben napredek. To sodelovanje omogoča najprimernejše reševanje skupnih nalog, predvsem pa prisoja važno vlogo narodnim skupnostim na obeh straneh meje. Prav narodne skupnosti predstavljajo najpomembnejšo vez med obema državama. Izkoreniniti je treba torej ostanke preteklosti in odpreti perspektivo nove, mirne prihodnosti v razumevanju in sodelovanju, v ohranjanju revolucionarnega duha, ki je bil vodilo padlim borcem.

V imenu ANPI je nato spregovoril poslanec Mario Lizzero, ki je poudaril, da je vse, kar se novega dogaja v Benečiji, predvsem pa bogato delovanje slovenskih kulturnih društev, idejno zrastle iz narodnoosvobodilnega boja in odporniškega gibanja. Podčrtal je tudi pomen dejstva, da sta med padlimi dva domačina, ter pomen dvojezičnega napisa, ki so ga v Benečiji slovenskim padlim v preteklosti odrekli. Tudi Lizzero se je zaustavil pri pomenu osimskega sporazuma, ki je uradno priznanje tistega sožitja, ki so ga ljudje ob meji ustvarili že davno prej. Zato mora ta sporazum omogočiti, da se bo prijateljstvo in sodelovanje še naprej razvijalo in to na celotnem mejnem področju. Predvsem Benečija pričakuje od osimskih sporazumov pomembno izboljšanje, ne samo na kulturni in jezikovni ravni, temveč tudi na področju gospodarskega razvoja.

Po naši stari navadi

"PORTON" ZA NOVIČE V ČEDADU

U soboto, 23. julija, sta se poročila u Čedadu Nila Trinco in Bruno Cainero. Ona je naša Slovenka, doma iz Brjega u Dreki, a živi že od otroških let u Čedadu, on pa je Furlan iz S. Andrat. Na ojetci, ki je bla u Merniku, se je zbralo puno parja-

telju in žlahte objeh noviču, Slovencev in Furlanov.

Slovenci, ki živijo u Čedadu, so napravli pred hišo noviče «porton» po naši stari navadi.

Mlademu paru želimo puno sreče in veselo skupno življenje.

CIVIDALE

INGINTRO TRA I CIRCOLI CULTURALI FRIULANI E SLOVENI

Nel quadro della festa popolare, organizzata dal C.I.C. (Centro di iniziativa culturale) di Cividale, si è svolto domenica nella sala della Somsì un incontro tra i circoli culturali friulani e sloveni. Oltre ai rappresentanti dei circoli del Cividalese e delle zone vicine, tra cui ricordiamo i rappresentanti dei circoli sloveni di Cividale e delle Valli del Natisone, hanno preso parte alla riunione anche molti operatori culturali dei paesi maggiormente colpiti dal terremoto, come Buia, Gemona, Lusevera.

La vasta partecipazione ha confermato l'esigenza dalla quale è scaturito l'incontro, cioè l'esigenza di creare un collegamento più

stretto tra i vari circoli operanti nel Friuli, per poter meglio programmare le attività e far circolare iniziative, spettacoli e strumenti.

I rappresentanti dei singoli circoli hanno anche parlato delle attività svolte e delle difficoltà che i circoli incontrano per la mancanza di strutture adeguate e spesso anche per l'incomprensione delle autorità locali. La mancanza di strutture è particolarmente grave per i circoli che operano nelle zone colpite dal sisma, e che molte volte sono sorti proprio per soddisfare il bisogno di incontri e di lavoro comune che i giovani hanno sentito in misura maggiore dopo il terremoto.

POMLAD JE IZŠLA

Poezijo je prebrala na Livških «Nebesih» Lucina Namor iz Krasa pri Dreki ob priliki praznovanja petdesetletnikov livškega in kobariškega območja.

*Pomlad je izšla,
leto zori,
jesen se bliža
iz zlatih sanji.
Na trtah, na drevjah
sad rumeni,
v vrtilih in nřivah
pardelo čepi.
Podoba jeseni
vaša so leta,
na vaše dela
misel je vneta.
Petdesetletnica
ima dolgi spomin
v kratkih besedah
vam ga obudim.
Pri vsakem srcu
se igral je vihar,
na vsako sušo
kapljal božji dar.
Žalost in veselje,
delo in počitek,
solza in petje
so življenja ovitek.*

*Sončno, jasno nebo
vam je veselilo oko,
nevihta strašnih dni
je pila vašo kri.
Dobro in slabo
z vami je zdaj,
veseli bodite,
tu veselja je kraj.
Kot sestra bratom
slovenske krvi
najlepši pušljac
vam podari.
Iskrene pozdrave
iz beneških dolin,
voščila najsrčne
v polstoletni spomin.
Petdesetletne,
ki ste tu zbrani,
ženske in moške,
naj Bog ohrani
za dolgo še let
da izboljšate svet.*

Zdravko

Ljepa je nediška dolina, kjer naša pesem odmeva

Iz Površč se vzdiguje duga, asfaltirana cješta, z nešteti ovinki proti Erbeču in Zapotoku. U Zapotoku se je rodil narodni heroj Marko Redelonghi, partizan, komandant. II. bataljona Briško-beneškega Odrada, kateri je napadu 13. marca 1944 nemško letališče Belvedere pri Vidmu. Takrat je bluo uničenih vič letal tipa Messerschmidt 190, lovcev Folke Wuf in drugih. Marko Redelonghi je junaško padu blizu Breginja 5. maja 1944. leta. U bunkerju je biu ranjen. Nemci so obkolili bunker in on se je boril do zadnjega. Zadnjo patrono je pustil sam zase, da bi ne paršu Nemcem živ u roke. Nemci so ubili tudi njega očeta u Zapotoku. Sada živi gor šele njega brat z družino.

Iz Zapotoka se dvignemo in se pomikamo proti Kalam, a še prej zavijemo lahko u Gorenjo vas (koliko vasi ima podboneški komun!). Če pa pustimo Gorenjo vas in Kale za sabo, pridemo po cesti, ki pelje preko gozdov, ljepih in razseženih senožetah u Črni Vrh in ta je narbuj velika gorska vas u nediški dolini.

Ljudje Črnega Vrha so zmjeraj življeli združeni, kompaktni. Tuo se pravi, da so se zmjeraj pomagali adan družemu. Tudi ženil so se med sabo le u vasi. Sestavljali so pravo črnovrško republiko. Fašizem ni mogu nikdar prodret u tole našo gorsko vas. Kadar je fašizem organizir u volitve-farsa, se je zbralo nad 70 gospodarev, družinskih poglavarjev in

so šli kompaktno volit (votat) u Podbonesec. Volili so «Ne», tuo se pravi pruoti fašizmu.

Črnovršani so se tudi odkrito uparli in napravli pravo rivolto pruoti fašizmu, kadar jim njeso takratne oblasti hotele napravit akvedota. Može so organizirali ženske in te so šle na komun u Podbonesec in razdejale komunski sedež. Parva je «herojsko» skočila skuoze okno Mussolinijeva slika. Takrat so bli zaparli vič žen in jih odpeljali u videmski paražon, a do procesa ni paršlo, ker njeso hoteli fašisti, da bi zvjedeli za črnovrško rivolto še po drugih krajih.

Črnovršani so zdravi, močni ljudje, dobri jedci in še buojši djeluc. O njih je šu tale glas tudi po drugih naših dolinah: «Črnovršan ti poje za dva, djela pa ti napravli za tri!».

Črnovršani so dobri živinorejci, še buojši pa hostarji. Oni so posekli in spravli na cješto ljes in darva iz narbuj gardih kraju naših dolin, pruzatuo, ker so kuštni, močni, zak se znajo organizirat, tuo se pravi, da znajo djelat tudi z glavou.

Emigracija je huduo prereshetala tudi tole našo gorsko vas, a tisti, ki so ostali, še zmjeraj živijo kompaktni, združeni in se pomagajo med sabo. Ob sobotah in nedeljah se zberejo u domačih gostilnah in tudi od gor odmevajo ponosno u dolino naše pesmi.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Novembra 1943 padla v borbi z Nemci na Matajurju tudi mlada partizanka Zorka Šuligoj

Klicu borcev za svobodo se je, med številnimi slovenskimi fanti in dekleti, odzvalo tudi mlado dekle iz Vedrijana v Brdih.

Pridna, požrtvovalna in marljiva ter neustrašna partizanska borka je bila Zorka Šuligoj, hči pok. Antona in Eme Marinič. Rodila se je v Vedrijanu 1. novembra 1923. leta. Ko je popadla za puško, da bi se borila za svobodo proti okupatorju, ni imela še dvajset let. Bojevala se je v sklopu Briško-Beneškega bataljona in se vse-skozi zadrževala v Beneški Sloveniji. Ob nemškem napadu na Matajur 9. novembra 1943 je sklenila svoje mlado življenje.

Padla je junaško in bilo ji je komaj dvajset let.

Na spomeniku, ki je bil postavljen padlim partizanom na matajurskem pokopališču, ni vklesanega njenega imena, ker so bili po vojni njeni posmrtni ostanke odpeljani v domačo vas, na domače pokopališče, v ljubo domačo zemljo, ki jo

je nadvse ljubila, za katere svobodo se je borila in žrtvovala svoje mlado življenje.

Na matajurskem spomeniku ni vklesanega njenega imena, je pa globoko vklesano v naša srca, saj se je borila tudi za našo svobodo in zato se je hvaležno spominjamo.

I. P.

Zorka Šuligoj

SENOSEK

*Obješeni na koncu bjelega povjerka
jočejo na raman ah čeče po klancu
prazni cindjeri. Pomuja se Pjerka,
zak muora še nest kosilo Vancu
u zanožet: kuhmjo, ser an pinco.
De bo jedu an se odpoču,
bo ložla pletenico u sjenco.
Kar zadnji sončni zrak se bo skru
Puo jdeVanac damu an pobere
koso, osunjak, kladvo an nakuno.*

J. Trusnijak.

Odkritje spomenika

Dal Consiglio
Comunale di
Grimacco appro-
vati 3 importanti
ordini del giorno

Richiesta di insegnamento dello sloveno

COMUNE DI GRIMACCO
PROVINCIA DI UDINE

TRATTATO DI OSIMO
IL CONSIGLIO COMUNALE

Intende esprimere la soddisfazione di tutti i cittadini per la firma del Trattato di Osimo tra Italia e Jugoslavia.

Questo Trattato, che si inserisce nel nuovo clima di rapporti tra i due paesi, è esempio valido di relazioni corrette tra nazioni vicine;

Con voti favorevoli 13 ed 1 astenuto;

CONSTATATO

che in passato la nostra regione ha dovuto sopportare insormontabili ostacoli per il suo sviluppo socio-economico, pervenendo dall'attuale insostenibile situazione di degradazione, evidenziata dalla macroscopica emigrazione e dal basso livello della vita sociale;

FA VOTI

affinchè sia il Parlamento che il Consiglio regionale del Friuli - Venezia Giulia provvedano, anche nell'ambito di una apposita legge di tutela del gruppo etnico sloveno, ad attuare tutte quelle misure previste dal Trattato di Osimo che permettano un corretto sviluppo sia sociale che economico della nostra regione ed in particolare del nostro Comune.

In questo contesto è anche necessario che giunga a giusta soluzione l'esigenza dell'insegnamento della lingua slovena.

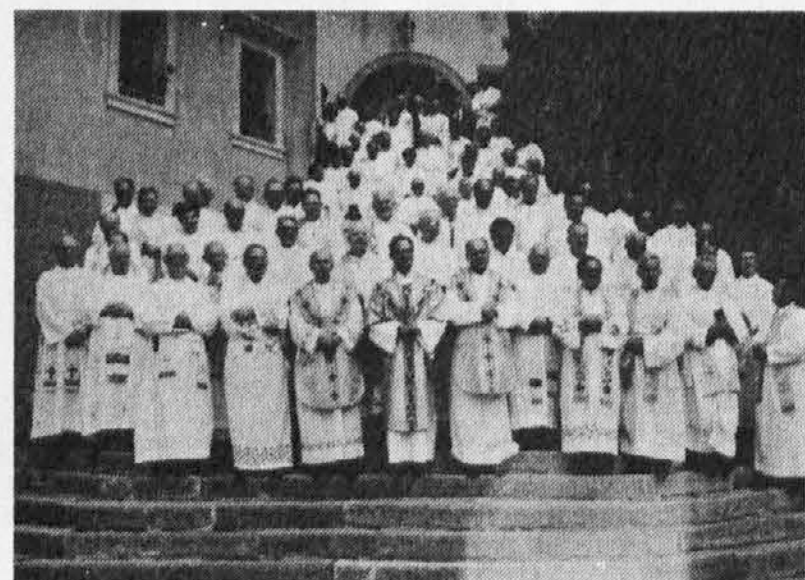
PIANO URBANISTICO
REGIONALE

IL CONSIGLIO COMUNALE

Preso visione del Piano Urbanistico Regionale (P.U.R.) così come predisposto dalla Regione Friuli - Venezia Giulia;

RITIENE

che il considerevole impegno dedicato nel P.U.R. alla valorizzazione delle risorse naturali sia un fatto positivo, stante l'importanza che esse hanno in un civile ed equilibrato assetto territoriale, e che diventino un rilevante fatto urbanistico gli ambiti di salvaguardia della fauna rara, minacciata dal pericolo di estinzione;

Duhovniki iz Slovenije na obisku v Benečiji so skupno maševali na Stari gori (Članek o tem smo napisali v prejšnji številki)

QUADERNI FRIULANI PIŠEJO O NAS

Izšla je 7. številka napredne revije QUADERNI FRIULANI, ki je skoraj v celoti posvečena zgodovinskim, jezikovnim, gospodarskim in socialnim problemom Beneške Slovenije. O teh problemih pišejo: Paolo Petricig, Faustino Nazzi, Alessandro Ivanov, Valentino Z. Simonetti, Ferruccio Clavora, Mario Lizzero, Nino Specogna in Giovanni Battocletti. O tem bomo več pisali prihodnjič.

RILEVA

invece, come nel P.U.R. non si dedichi altrettanta attenzione alla salvaguardia dei gruppi etnici in grave pericolo di estinzione, come quello che vive nelle Prealpi Giulie (Slavia), ambito cui appartiene anche il Comune di Grimacco;

FA VOTI

affinchè alla Slavia, nel P.U.R., venga riconosciuta la vocazione a porsi come realtà comprensoriale autonoma (coincidente con le Comunità Montane) dotata di proprie complete strutture civili, da valorizzare con immediati interventi di rinascita socio-economica.

ONERI
DI URBANIZZAZIONE

IL CONSIGLIO COMUNALE

Tenuto presente che la legislazione urbanistica, introducendo come elemento fondamentale, per il rilascio della concessione di edificare, la corresponsione del costo di urbanizzazione in base ai parametri, viene ulteriormente ad aggravare il reale sottosviluppo del Comune di Grimacco.

Infatti, per realtà legate ad una struttura economica povera e per strumenti urbanistici inadeguati, la produzione edilizia attuale si riferisce solamente al ripristino di case;

CONSTATATO

che il Comune, in tal caso, si trova ancor più emarginato in quanto non verrebbe a trovare i fondi derivanti dalla legislazione attuale per opere di urbanizzazione primaria e secondaria;

FA VOTI

affinchè gli oneri di urbanizzazione primaria e secondaria debbano essere a totale carico della Regione e non a carico degli emigranti che rimpatriano, in modo da uscire dall'emarginazione attuale e da quella che ne deriverebbe per una assenza di urbanizzazione primaria e secondaria.

IL SINDACO

(Ing. Fabio Bonini)

Kamenica. Gospod Čencič pozdravlja prisotne med mašo v štirih jezikih

REGIONE :

LINGUA E DIALETTI NELLA SCUOLA

Commento sulla circolare dell'assessore Mizzau

Per un rapido commento della circolare dell'Assessore regionale dell'Istruzione, a nome dell'apposita Commissione per la valorizzazione del patrimonio linguistico del Friuli-Venezia Giulia, ci sembra di poterci esprimere in senso abbastanza positivo.

Non per questo possiamo mancare di dire quello che ci pare un primo limite evidente: quello della dizione: friulano e altre parlate della Regione. Notiamo subito che non si è voluto far cenno esplicito al dialetto sloveno della Slavia veneta (usiamo il termine caro all'assessore Mizzau) che è un dato linguistico fondamentale. Viste così, come forse vuol mostrarle l'assessore, le altre parlate diventano elementi indefiniti e di secondo ordine.

In realtà i problemi di tutte le parlate sono simili se non identici e l'impostazione del loro problema va studiata in modo complessivo (come certo fa e farà la Commissione), presentando alla discussione negli enti locali, scuole e circoli culturali una visione d'insieme per evitare una risposta neutra a causa della sua polverizzazione.

Cosa invece annotiamo di positivo? Il primo aspetto positivo è rappresentato dal fatto che si sia voluto esplicitamente coinvolgere le rappresentanze amministrative, scolastiche e culturali, e che si sia dichiarata che la scuola deve essere coinvolta in prima persona nelle esperienze finalizzate alla difesa del patrimonio linguistico: è una novità rispetto ad un passato e ad un presente ben noti.

Certo, il rischio dell'interpretazione riduttiva è presente. Conosciamo alcune situazioni scolastiche e le nostalgie di singoli dirigenti per poter illudere di facili risultati, per ciò che si riferisce allo sloveno.

Si può dire lo stesso di qualche rappresentante politico con responsabilità amministrative. Per questo occorre operare perchè alla Regione giunga una buona copia di risposte da parte dei comuni, delle scuole e dei circoli culturali, e che siano risposte maturate attraverso la discussione democratica,

il consenso ed il confronto. Tutto questo rimane ancora da organizzare.

I comuni dovrebbero rispondere entro agosto: c'è appena il tempo per discutere il problema nei consigli comunali. Gli organi scolastici saranno rinnovati in autunno: le elezioni scolastiche potranno diventare momento di discussione e di mobilitazione di genitori ed insegnanti sui problemi delle lingue e delle culture locali. Più agevole il lavoro nei circoli culturali, i quali hanno una vocazione istituzionale per le questioni della lingua. D'altra parte, appunto per questo, è importante che essi presentino una proposta quanto più possibile organica e meditata, che tenga conto della situazione attuale, ma anche delle finalità culturali che la Slavia veneta deve proporsi.

Le esperienze già attuate (il concorso «Moja vas», i doposcuola, i soggiorni «Mlada brieza» e «Barčica moja», ecc.) vanno ovviamente rafforzate e possibilmente rivedute. Il fatto che queste esperienze abbiano già coinvolto qua e là momenti della vita scolastica (ragazzi, insegnanti, genitori, classi e dirigenti scolastici) pone alcuni problemi.

La pacifica «invasione» della scuola da parte di queste esperienze, malgrado le remore e gli ostacoli ufficiali, apre il problema della «domanda» di un servizio culturale di «educazione etnica e linguistica» che va avanzando.

Ed è qui che i comuni, la scuola ed i circoli culturali possono e debbono cercare risposte nell'intento di collaborare con la Regione.

C'è infine, il ritardo della Provincia sulla realizzazione della Conferenza sui gruppi etnico-linguistici a causa della scarsa disponibilità dei gruppi che formano la Giunta (DC, PSDI e MF.) Poichè la Provincia di Udine è anch'essa chiamata ad esprimersi, sarebbe opportuno che la Conferenza non venisse ulteriormente ritardata.

Come si vede, si tratta di chiamare a discutere e lavorare un buon gruppo di persone aventi responsabilità di-

sparate: sindaci, consiglieri, organismi scolastici, genitori, giovani, ecc. per la loro più ampia partecipazione a questa occasione di ricerca che ci è così opportunamente offerta.

Per un primo studio di proposte potrebbe essere utile la pubblicazione del Centro Studi Nediža La Ricerca di Ambiente nelle Valli del Natisone ((E.S.T. - Trieste, 1975). Da tener presente che lo studio si rivolge preferenzialmente ad insegnanti operanti nelle Valli del Natisone, ma che esso è evidentemente generalizzabile ad altre zone ed a persone diversamente impegnate. Poichè le risposte dei circoli vanno spedite entro il 30 settembre, il Centro Studi Nediža propone per il 16 settembre un convegno sul tema «Valorizzazione dello sloveno nelle scuole di ogni ordine e grado.

Paolo Petricig

Noi e la R.A.I.

La R.A.I. - Radiotelevisione italiana, accanto alle trasmissioni in lingua italiana, trasmette pure, ogni giorno, programmi in lingua francese per la Valle d'Aosta, in lingua tedesca e ladina per l'Alto Adige ed in lingua slovena per la regione Friuli - Venezia Giulia.

Mentre le trasmissioni in lingua francese e ladina coprono un certo numero di minuti al giorno, quelle in lingua tedesca e slovena vanno dalle 7 del mattino sino alla sera, senza interruzione. Le trasmissioni in lingua slovena vengono irradiate dagli studi di Radio Trst A e attraverso una rete di ripetitori si sentono da Trieste a Tarvisio, cioè in tutta l'area abitata dagli Sloveni in Italia.

Come abbiamo già scritto, dal 1. aprile, ogni venerdì dalle ore 8.15 del mattino, da Radio Trst A appunto, va in onda un programma parlato interamente nel dialetto sloveno della Slavia Veneta.

Fino alla fine di giugno il programma è stato condotto da Laura Bergnach, con giugno le ha dato invece il cambio Donato Cernoia, che condurrà la trasmissione fino alla fine dell'estate.

La trasmissione è veramente piacevole perchè si compone di parti parlate e di parti musicali con musiche slovene e del repertorio internazionale.

Una trasmissione da non perdere, ogni venerdì, a radio Trst A dalle ore 8.10 circa in poi, dopo le notizie regionali, che pure vale la pena di ascoltare.

E' inutile spendere parole sul significato politico di questa operazione: anche questa trasmissione è un ulteriore riconoscimento della importanza che ormai la Benečija o Slavia Veneta ed i suoi problemi politici e culturali hanno assunto nella vita della regione a statuto speciale Friuli - Venezia Giulia. Inoltre la lingua slovena parlata nella Slavia oggi proibita ancora nelle nostre scuole e non riconosciuta nella vita pubblica, dopo essere ritornata nelle nostre chiese in modo ufficiale, viene trasmessa oggi non solo da una o due radio private, ma anche dalla Rai, cioè dall'Ente di Stato preposto alle trasmissioni radiofoniche in Italia.

M. V.

Protesta del P.C.I. delle Valli del Natisone

In relazione al rifiuto del Comune di S. Leonardo di concedere la sala del Circolo Culturale ed Assistenziale per consentire lo svolgimento di due dibattiti pubblici organizzati dal P.S.I. sui problemi della donna e su quelli della minoranza slovena, le sezioni del P.C.I. delle Valli del Natisone esprimono la più vibrata protesta.

Si tratta di un ennesimo atto discriminatorio nei confronti di un partito democratico che si colloca in nua serie di atti analoghi perpetrati ai danni della vita culturale e politica delle Valli del Natisone.

Il P.C.I. rammenta che l'utilizzo delle strutture realizzate con il denaro dello stato, deve essere garantito a tutti gli organismi rappresentativi democratici, agli enti culturali e alle assemblee popolari senza alcuna discriminazione di carattere odiosamente di parte.

Il P.C.I. ricorda l'uso esclusivo che dello stesso circolo ha potuto fare la D.C. in qualsiasi momento e dichiara che il comune di S. Leonardo, motivando pretestuosamente il rifiuto della concessione della sala al P.S.I., si è al di fuori delle regole della convivenza democratica e civile.

Cristina an Stefano Cendon :

Moja Vas

JE DNA VAS NA SVIETU
MAJHANA AN VESELA
KJER MUJ TATA AN MAMA
RADA STA SE IMIELA
KUPE STA ŽIVIELA
PUNO AN PUNO LIET
AN S TISTE JUBEZNI
SAN PARŠU NA SVIET
MOJA VAS GOR NA
[BRIEGU SEDI]
MOJA VAS MI SARCE
[VESELI]
LIEPA SI MOJA VAS, KJER
[SO MOJI JUDJE]
AN BENEŠKE
[NAŠE STAZE]

KADAR TRAVA RASE
KADAR LIPA CVEDE
KADAR LISTJE PADA
KADAR VIETAR TRESE
KADAR SONCE SIEJE
KADAR LUNA PLAVA
DRAGA MOJA VAS
SI NARLIEUŠA ZA ME
MOJA VAS .....

Srečko Kosovel: TRINKO ZAMEJSKI "Beneški slovinci so pameten narod...."

V mesecu juliju letos je izšel v Ljubljani prvi del tretje knjige ZBRANEGA DELA Srečka Kosovela, ki vsebuje članke, eseje, ocene, pi smo in dnevnik pred 51 leti umrlega velikega kraškega pesnika. Med tem dragocenim — večinoma še doslej še neobjavljenim gradivom — je tudi članek Srečka Kosovela o našem Ivanu Trinku. Zelo verjetno malokdo ve, da je veliki pesnik pisal tudi o beneških Slovincih in o Trinku še posebej. Zato Kosovelov članek, ki ga je napisal pred več kot 50 leti in ki je verjetno šele letos prvič objavljen, posredujemo tudi našim bralcem.

Takole je pisal mladi in prezgodaj umrl p esnik o našem pesniku in buditelju:

Renko Stanislav

Beneška Slovenija! Ob tem imenu bi lahko izrekel duškoma še dvoje imen, dvoje ran... Goriška Slovenija, Koroška Koliko trpkosti in grenkobe vsebuje slovenska zgodovina In vendar jih je malo, ki so se te trpkosti napili ter postali močni — kakor Martin Krpan, Peter Klepec. Kajti že ob imenu slovenske zgodovine predrhti naša duša simfonijo suženjstva in tujstva, tlačanstva in hlapčevstva, in temna gruča ljudi slovenskega naroda gleda v dalji temen cilj, grob. Se do tega groba je trnova pot, si misli ta obupana množica. Toda kakor postane človek v sreči miren, tako ga napravi boleest trdnega. Grenak napoj slovenske preteklosti bo moral biti naše vino življenja in upanja, luč in blisk in meč, ki bodo kazali pot.

Izmed temne gruče ljudi so se dvignili ognjeni stebri, ljudje, ki so vedeli, da je usoda trpkjša in bolj usmiljena od smrti same. Eden teh je tudi pesnik Trinko-Zamejski. Ze sam njegov psevdonim bi nam povedal marsikaj o njem, ki živi za mejo. Ta globoka duša, ki se je opila umirajočega Slovincstva, je začutila v sebi ukaz, da ne sme ostati tajno to, kar je krivičnega, da ne sme zamolčati tega, kar se je zgodilo v ostri obsodbi usode, da mora izpovedati misli in želje, ki so tlele v polmrtvih očeh molčečega, umirajočega naroda. Res je, da Trinko-Zamejski ni Bezruč, res je, da ni dosegel višine Gregorčiča; toda njegova pesem je veren izraz človeka, rojenega in vzgojenega v italijanskem jeziku, človeka, ki je zasulil šele skozi tenko megljo slovenskega jezika svojo krivico in ki jo je hotel izpovedati. Njerova «muza» ni kraljična, ki hoče šumnih dvorov in blestečih se kraljestev, daljnih-obzorij, ki se razprostirajo preko kraja in časa, njegova «muza» je tiha žalujoča slovenska duša. Hodi z njim med narodom v predsmrtni grozi in v vsakem trepetu listja, v vsakem šumenju vetra čuje svojo temno usodo.

Njegovemu pesimizmu in žalosti moramo verjeti; njegova obupanost ni filozofska svetobolje, ampak custvo resignacije, ki bi objelo vsakega izmed nas, da bi živeli tam. Sam pravi o svojih strunah:

Da zvezde nam svetlejšje so žarele,
krepkeje, veseleje pač bi pele.

In kako naj bi bil vesel? Slovenski narod, ločen od celote, smrti posvečen kakor list na vodi. Obzorje stisnjeno, da je mogoče komaj dihati; zatemnjeno, da skoro ni mogoče gledati. Čolnič, kateremu s tako žrtvovalnostjo kliče Gregorčiča na pomoč, je Trinku čolnič, v katerem spi mrlci:

Nad menoj razteza
Se nebo široko,
Krog in krog pa morje
Temno in globoko.
Strašna burja piše,
Val se z valom bije.
A rešilne luke
Vendarle še ni je!
Z Bogom, čolnič, z Bogom!
Nada je propala;
Sam Bog znađe, koja
Te razbije skala.

In dasi je ideja Gregorčičeva, napisana pa je v Jenkovem žanru, vendar je v njej toliko resnice in brezupa. Toda njegov brezup vendarle ni popoln. Upa na rešitev. Upa, da Lazarja, ki je samo navidezno mrtev, zopet prebudi njegov brat. In dasi

... nad njim se ziblje
Sova sivooka
Ter mrtvaško pesem
Neprestano stoka

poje:

Noč se že razganja,
Lahko vetrič veje,
A na vzhodu svetlem
Novi dan se smeje.

Učakal ga pa bo novi rod, mladi rod; naj se ga veseli in naj dela pridno; njemu ne bo dočakati te sreče:

Idi, idi, delaj
Ves vesel življenja,
Meni strto srce
Skoraj biti jenja!
Evo tam na vzhodu
Crte belorodeče:
Med košatim drevjem
Zora mi trepeče.

Ni nam do tega, da ocenimo vrednost Trinkovih del. To je delo literarnega zgodovinarja. Več nam je do tega, da se spomnimo bridkega življenja zavednega Slovinc med tonečim ljudstvom. Trinko ni samo pesnik; on je tudi vzgojitelj. Kakor hoče edino, da bi njegova pesem prebujala ljubezen in čut do slovenskega jezika, tako pošilja svoje učence — duhovne sinove — (on je namreč profesor na videmski bogoslovni) med narod, da bi ga prebujali in vzgajali k tistemu, kar so nekoč pozabili. Sam sem govoril z beneškimi Slovinci — vojaki — in pravil mi, da govorijo slovensko le še v cerkvi. Taka cerkev je torej še edino mesto, koder se spominjajo svoje usode.

Beneški Slovinci so, kakor Rutar piše, pameten narod in imajo v svojih narodnih pesmih, plesih in običajih nekaj čisto samosvojega. Izmed njih so izšli mnogi veljaki, ki so predavali celo na italijanskih univerzah. Mi bi se morali tudi zanje zanimati, ker je gotovo, da so obdržali, kljub temu da so živeli pod popolnoma italijanskim vplivom, še gotove svojstvenosti slovenske duše, ki so v vsakem oziru integralnega pomena za popolno spoznanje duše slovenskega naroda.

TIPANA

Umrl je
Vincenzo Cherstich

V videmskem špitalu je dne 26. julija umrl po hudi bolezn 57-letni Vincenzo Cherstich. Bil je doma iz Zadra (Zara) in je poročil našo vaščanko Lauro Noacco, hčer pokojnega učitelja Costantina. Vincenzo je bil več let zaposlen v Vidmu kot pomočnik tehničnega fizičnega kabineta za geometre pri inštitutu Marinoni. Vsi smo ga imeli radi, čeprav ni bil domačin, saj je nam napravil toliko uslug. Hvaležni smo mu za vsako dobro delo. Pokopali smo ga v spremstvu številnih domačinov in prijateljev iz Vidma v Tipani, dne 28. julija.

Vsem sorodnikom, ženi Lauri, hčerki Orizii in sinovoma Romanu in Costantinu izrekamo naše globoko sožalje.

REZIJA

Umetni mini potres
v Zamlinu

Te dni se je v dolini Rezijske zaključil nadvse zanimiv študij, katerega so se udeležili številni specialisti za geofiziko, sismologijo in geodinamiko skupno z italijanskimi in inozemskimi inštituti. Ob zaključku so preizkusili trdnost tal doline in ljudje so začutili potres, ki pa ni povzročil nobene škode. V kraju Zamlin so namreč na devetih mestih injektirali 60 metrov globoko 1,300 kg želatine, ki je eksplodirala in povzročila mini potres, katerega pa so zabeležili potresomeri celo v Varese in v okolici Lago Maggiore.

S temi poizkusi, je dejal prof. Nicolich iz tržaškega geofizičnega inštituta, hočemo ugotoviti strukturo zemeljske skorje na tem potresnem področju in zmeriti fizične parametre, kar bo koristilo pri nadaljnjih raziskavah Alp.

SV. LENART

Naš «koro» je pieu u Corno di Rosazzo

U soboto, 23. julija, je naš pevski zbor — pod vodstvom dr. Osgnacha — pieu na revij furlanskih pevskih zborov u Corno di Rosazzo. Zapietu je štiri pesmi: eno slovensko, eno furlansko in dve italijanske. Pesmi so: Kadar mlado leto, Friul, Signore delle cime in Giorni si placidi.

Naši pieuci so imieli puno uspeha (sucessa), posebno pa so jih veselo poslušali naši ljudje, ki živijo u Corno di Rosazzo in jih je puno.

KOSCA

Rodiu se je Matteo Tomasetig

U petak, 24. junija, je bluo beliko veseje u Barnašanovi hiši. Rodiu se je Matevž (Matteo). Srečna sta tata Franco, mama Jole in nona Olga. Še narbuj vesele, ki je pe sestrice Simona, ki je dobila bratraca. Malemu Matevžu želimo puno zdravja in sreče u življenju, ki ga ima pred sabo.

Pri Čemurju napolnjuje z materialom umetno jezero

CEMUR

Zapunli bojo jezero

Na Čemurju, kjer so kopal i lovcu za opeke (matone), blizu stare fabrike, je ratalo u jami veliko umetno jezero. Voda u njem pa je inkuinana in nevarna za

otroke. Pred par leti bi se bla skor udušila notar dva otroka.

Voda pa je nevarna tudi zavoju tega, ker prodira pod bližnje hiše in ogroža njih stabilnost. O tem smo že pisali u Novem Matajurju in odkrito povedal, kar mislimo. Takrat smo napisal, da bi muoru gospodar, ko-

mun al pa Provincia jezero zapunt. Pred kratkim sta kupila sviet z jezerom Jeroncig in Predan iz Srednjege in sada bosta zemjo bonificirala na svoje stroške. Z materialom sta napunla že dobar del jezera. Ljudje, ki živijo u bližnjih hišah, so jim hvaležni in so pru veseli za tuo djelo.

HRASTOVJE

Umaru je Giovanni (Neto) Canalaz

U torak, 26. julija, je umaru u čedajskem špitalu Canalaz Giovanni (Neto). Star je biu 50 ljet.

Rajnik Neto je biu doma iz Kanalaza (Grmek), a je paršu za zeta u Hrastovje. Dne 28. aprila ljetos mu je umaru brat Mario, ki je stau u Fornalis, 27. maja ljetos pa mu je umarla žena Carla.

Pogreb rajnege Neta je biu par Sv. Lenarte u četartak, 28. julija, popudne. Ohranili ga bomo u ljepem spominu.

PIŠE PETAR MATAJURAC

ITALIJANSKI IN NAŠ SLOVENSKI DIALEKT

Usak dialekt ima svojo urjednost, svoje lepote. Iz dialektu, ki imajo vič al manj isto, podobno koramino, izoblikujejo, obogatijo jezikoslovci (linguisti) svoj nacionalni jezik. U dialektih imamo pravljice, zgodbe, pregovore (proverbie), vremenske napovedi, pesmi, vice (barzellette,) dovtype (battute), ki imajo tajše finese, da če jih prevedemo u druge jezike, če jih povemo u drugih jezikih, zgube svojo urjednost.

Usi nacionalni jeziki se delijo, se arpartijo na dialekte. Rjedkokje govorijo ljudje uradni, oficialni, gramatikalni jezik. Uradni, gramatikalni jezik se govori le po šuolah in po oficiah in še tam ne zmjeraj in povsjerode.

Kadar govorijo ljudje, katerih navadni, usakdanji jezik je dialekt, nje drugi jezik, tudi če je nacionalni, se pretvorijo, se spremene, nje so vič tajšni in tisti, ki so usak dan. Čujemo se »naš«, čujemo se »mi«, čujemo se, kar smo, samuo, kar govorimo u našem domačem jeziku. Takrat govorimo iz globočine naše duše, iz sarca.

Usaka nacion, usak narod ima vič dialektu. Italijanska nacion ima vič ku stuo dialektu in usi spadajo u veliko družimo latinsko-italijanskega jezika.

So pa italijanski dialekti takuo različni, takuo diferentni med sabo, da se ljudje, ki jih govorijo, ne zastopijo med sabo, če se ne poslužijo gramatikalnega italijanskega jezika. Sicilijanec ne razume Sardenjolca, Abrucez ne ra-

zume Emilijanca, Lombardijc ne razume Piemontezja in takuo naprej. Tudi mi beneški Slovinci govorimo svoj dialekt in se ne more tarditi buj velike neumnosti, kot tisto, ki jo tardijo nekateri politični slepenči, da je naš italijanski dialekt. Druga neumnost je tista, ki jo tarde, da mi njesmo Slovinci, ker govorimo samuo dialekt in ne slovenskega gramatikalnega jezika. Buog naj tajšnim norcam pamet razsvjet! Če bi tale tarditeu al pa neumnost veljala tudi za druge, potle Italijanov jih ni al pa se jih lahko na parste zašteje tiste ki govorijo italijanski gramatikalni jezik. Obednemu ne pride na miseu, da bi jau, da Abrucezi, Sardinjci, Sicilijanci, Emilijanci, Lombardijci in Piemontezji njeso Italijani, zatuo, kier ne govorijo italijanskega gramatikalnega jezika! In pomislite še: oni imajo italijanske šuole, mi pa njemamo slovenskih!

Kot italijanski dialekti spadajo u družimo latinsko-italijanskega jezika, takuo spada naš — z drugimi slovenskimi dialekti — u družimo slovenskega jezika. Kot dialekt se tudi naš razlikuje, je tudi naš diferent od drugih slovenskih dialektov, ma tudi goriški in tržaški se razlikujeta od ljubljanskega, notranjski od dolenskega, gorenjski od štajarskega, tominski od koroškega in v teh krajih imajo slovenske šuole, mi smo pa brez njih, toda usedno ni med našim in drugimi slovenskimi dialekti tajšne razlike (diference), da bi se ne zastopili med sa-

bo, kot se to dogaja ljudem, ki govorijo italijanske dialekte.

Naši ljudje kupujejo in prodajajo ljudem iz Kobari da, Tolmina in Ljubljane. Lepuo se zastopijo z ljubljancanjem, čeglih ne govorijo gramatikalnega slovenskega jezika!

Usakega gramatikalnega jezika se človek nauči u šuoli. Po pravici povjedano, se Slovenec buj lahko navad italijanskega, kot Italijan slovenskega jezika.

Pred kratkem sta paršla dva študenta, mlada alpinista iz Slovenije čez konfin, ne da bi vjedela, ker njesta poznala kraja. U ruoke jih je dobiu policaj in jih je uprašu: »Documenta!»

Študenta-alpinista sta se debelo pogledala med sabo in začela pogovarjat po slovensko: »Kaj čje tale tle?»

»O mizeca, cà si parla italiane!« je jezno zarju policaj. »E' quello che desideriamo!« sta mu odvarnila u perfektni italijanščini, ki sta se jo naučila u šuoli.

»E isa che parle? Vi sto chiedende documenta!«

»A scuola ci hanno insegnato pronunciare «documenta» e non «documenta». Ha ragione lei o no?»

»Va bene, siete italiane, potete andare!« jih je pustu.

Takuo. Dva čista Slovinci, ki sta se navadla italijansko na šuoli v Sloveniji, sta ratala Italijana. Na tajšno vičo bi lahko ratal Italijani ljudje cjelega sveta!

Vas pozdravja vaš
Petar Matajurac

KAJ SE JE ZGODILO PO NAŠIH DOLINAH

SREDNJE

Varnili so se emigranti-Oblica je oživela

Rad pogledam u mojo rojstno vas, v Oblico. Kadar sem šu gor zadnjokrat, sem se razveselju, čeglih je lepou tudi u Čedadu. Videu sem nove obraze, vas je žaživie-la, varnili so se emigranti iz Zvicere, Belgije, Kanade, Francije, Nemčije in celuo iz Avstralije. Narbuj sem se začudu pa tudi razveselju, kadar sem zagledu mojga parjatelja, ki se piše Livio Borgù - Barjaču po domače in njega ženo Bruno, zak jih niasam videu že punih 22 ljet. Ona dva djelata in ži-vita u Avstraliji.

Livia sem uprašu, kakuo se imajo dol in on mi je odgovori:

«Kadar sem paršu u Avstralijo, sem šu najprej djelat u farnažo, zak ni bluo družega djela, ni bluo kaj zbierat in prebierat. U farnažiji sem naredu no ljeta an pu. Zaslužak je biu majhan, zatuo sem pustiu to djelo in šu deleč proč, nad taužent kilometru. Začeu sem sječ cukerkjove stebila (canna da zucchero). Na tem djelu je biu zaslužak buojs, a djelo je bluo takuo težkuo, da sem doživieu pravi paku.

Ljeta 1961 sem paršu damu z namjenom, da se ustavim za zmjeraj. Takrat sem se tudi oženu, a tle ni bluo obednega zaslužka, zatuo mi ni ostalo družega, kot se pobrat nazaj u Avstralijo. Z mano je šla tuđ žena. Kadar je paršla dol, je videla, da se ne cedi med an mljeko. Zalostno in začudeno me je uprašala: «Al je tuole Avstralija?». Ker ji njesam odgovoriu, je spet uprašala: «Kaj ni obednega šifa, da bi me peju nazaj damu?».

Nu, potle je le šlo. Sma se parvadla. Ona je začela djelat u fabriki, jest pa sem ušafu buojs djelo. Sada imamo dol tudi svojo hišo».

Na tuole sem jih uprašu, kakuo vidijo donas Oblico. Ona sta mi odgovorila: «Oblica je sada zlo ljepa. Hiše so postrojene an lepou obranjane, cjesta je asfaltirana po vasi, prej pa smo bli brez nje. Po vasi lepou sveti elek-

trična luč. Tudi tega niasmo imeli prej. Use tuo je lepou. Kar je garduo in žalostno je tuo, da njesmo ušafal vič naših starih parjatelju. Al so šli po svjete al pa so pomarli. Doma živijo samuo stari ljudje. Dru-ga rječ, ki je žalostno gledat, so zapuščene njive in zaraščene senožeta. Kadar smo bli mi doma, je bluo use objdelano in očejeno».

«Narbuj je žalostno — je jala Bruna — «da je z arbido preraščena še staza do studenca, kamor sem hodila po vodo, kadar je zavojou suš zmanjkovala par vaškem koritu».

«Bi se rada varnila za zmjeraj damu?» sem jih še uprašu.

«Se vič ku rada, a sada ni lepou živjet tle u teli deželi: ropanje, ubivanje, atentati, tatvine in podobno. Kar se tega tiče, imamo dol vič meru».

Livio in Bruna imata dva otroka, sina Alda in hčerko Jannette. Tudi njem je ušech Oblica in druge naše vasi in ker imata tata in mama nostalgijo do rojstnega kraja, sem prepričan, da se en dan usi varnejo tle u našo dolino, ko bojo nastali buojsi cajti, da bojo navadli tudi otroke ljubiti našo zemjo in naš jezik.

Giovanni Vogrig

Livio Borgù iz Oblice med sekanjem sladkornega trstja v Avstraliji

Voda iz Buj za naše doline

Pred kratkim so začel kopat ob cjesti, ki pelje od Klenja do Sovodnjega. U jarke (jame) postavljajo debele loruove, ki bojo služil za parpejat u naše doline dobro pitno vodo iz Buj nad Tarčentom. Tuo se pravi, da bo akvedot dug nad 40 km in bo šu čez furlanske in slovenske komune. Djelo bo koštalo 16 milijardov lir. Od teh bo dala dežela (Region) devet milijardov in 600 milijonov, Evrop-ska gospodarska skupnost (C.E.E.) 4 milijarde in 800 milijonov, Konzorcij za vodove v centralni Furlaniji pa 1 milijardo in 600 milijonov lir.

Za djelo, ki bo opravjeno od Špetra do Savodnjega,

Sv. Lenarta in Klodiča bojo zapravili 178 milijonov 786 taužent lir.

Tehniki pravijo, da je voda, ki jo bomo dobili u naše doline od oddaljenih Buj, adna od narbuojsih. Naši ljudje pa zmajajo z glavami in pravijo, da je škoda zapravjat tarkaj denarja, saj par nas vode ne manjka, če jo že dajemo s Pojano desetim laškim komunam. Tehniki in oblasti pa odgovarjajo, da par nas ni dobrih studencu.

Sada za nas je važno (important), da bomo imieli dobro, pitno vodo, da ne bo zmanjkovala in da ne bo previč koštala. Naj vedo oblasti, da smo jo imieli do sada zastonj!

Na sliki vidimo vodovod, ki bo šel iz Buj po furlanskih in naših vaseh in bo koštalo 16 milijardov lir

GRIMEK

Tri montažne hiše iz Jugoslavije

Po potresu je šenkala Jugoslavija našem komunu, skuoze Odbor za pomuoč potresencem v Čedadu, tri montažne hiše, ki bojo prave, lepe vile.

Hiše postavljajo blizu farne cerkve, med Lesami in Klodičem. Delo opravljajo trije delavci od SGP Nova Gorica in eden furlanski strojnik (gruist). Montirat so začeli 7. julija in 17. so že končali. Za postavitev strehe in opravitev notranjega dela, je paršla iz Jugoslavije druga skupina.

Moramo pohvalit te delavce, ker so zares pridni. U devetih dneh so bile hiše postavljene in so še čakali material iz Nove Gorice, ker pride na meji, na dogani vičkrat do težav in zamud. Poleg tega so imeli delavci še 15 ur dežja.

Skupino delavcev iz Nove Gorice je vodil Jazbec Zdenko, ki ima že puno parjateljlu po usjeh naših dolinah, saj je delu še po drugih krajih, tako u Zapadni kot v Vzhodni Benečij.

Montiranje slovenskih hiš med Lesami in Klodičem

GORENJE BRDO

Umarla je Marija Navarhuta

Po dugi boljezni je umar-la u čedajskem špitalu u četartak, 14. julija, naša vasnjanka Maria Vogrig - Navarhuta. Stara je bla sa-

muo 51 ljet. Nje pogreb je biu u soboto, 16. julija, na Ljesah. Puno ljudi jo je spremljalo na nje zadnji poti.

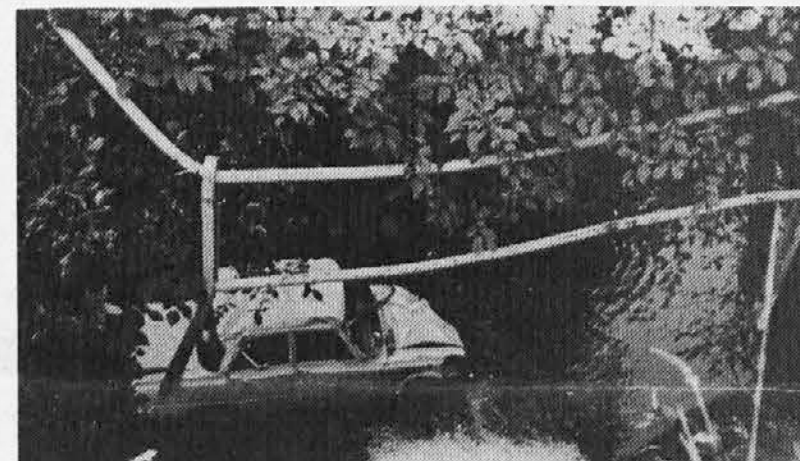
Ob dveh cestnih incidentih sreča u nesreči!

Ponoč od sobote na nede-ljo (od 23. do 24. julija) je paršlo na Ljesah do spetakularnega incidenta, ki pa so jo — hvala Bogu — automobilski potniki srečno odnesli.

Lucia Costaperaria iz Dolenjega Barnasa se je vračala pozno damu iz hlo-cjuškega praznika. Vozila je svojo «Giulio 1300». Z njo sta bla u autu še mlada Patrizia Marzolini iz Špetra in pru takuo mlad Luigino Qualizza iz Dolenjega Tarbja. Ko je paršla Lucia na lješki muost, ni mogla napravit ostrega ovinka. Zadjela je naravnost u muostno ograjo, jo podarla in šla

čez muost u rjeko. Od mosta od rjeka je globoko kajšnih devet metru. Ljudje bližnjih hiš so slišali triesk in ropot. Guido Qualizza jih je rješiu iz vode. Mokri so bli še buj ku ribe, ker ribe njemajo oblačila. Mlade čee se njeso nič nardile, le puob, Qualizza Luciano, se je no malo presiekuo glavo. U čedajskem špitalu so mu napravli pet štihu in upamo, da bo kmalu ozdraveu.

Nesrečni potniki lahko tarde, da so bli srečni u nesreči. Veliko škodo pa je utarpiela «Giulia». Ko smo za par dni potle uprašali Lucio: «Je tvoja machina?» nam je na kratko odgovorila: «Ne, bla je moja!».

Avto Lucije Costaperaria pod mostom na Lesah

Mladenči iz Tarčmuna na Rantah pod cjesto

Srečni u nesreči so bli tudi trije mladenči iz Tračmuna, ki so se z novim Fiatom vračali u nedeljo, 24. julija, pozno ponoč damu. Brata Massera Renzo in Aldo in njih vasnjank Trinko Ivo se lahko pohvalijo, da so imjel dobrega angela varuha. Renzo je kupu dva dni prej nov auto FIAT 128. Trjeba ga je bluo popravat, al je dobar, če dobro ulječe in lepou vozi. Cjeu dan je lepou vozu, a ponoči se je nekaj zataknilo. Kadar so paršli na

Rante, tuo je kraj med Kranjcem in Gabruco, je auto zleteu s cješte, kajšnih deset metru u prepad. Ustavu se je za gabrovim garmam, če ne je biu šu še buj glaboko, do potoka in če se je bluo tuo zgodilo, ni bluo nič dobrega. Puobje — hvala Bogu — se njeso nič nardili, le auto je hudo poškodovan. Muoramo povjedat še, da je paršlo na tistem kraju že do vič nesreč. Al je kraj takuo nesrečen in nevaren, al pa ljudje ne vozijo zadost previdno.

SOVODNJE

Postrajajo cjerku na varhu Matajurja

Ljeta 1900 (77 ljet od tega) so postavli cjerkuco Odrešeniku na varhu Matajurja. Ob tisti parložnosti ji biu velik slovenski praznik. Kot beremo u kroniki od tistega cajta, se je bluo zbralo gor na varhu nad 5000 ljudi, večina Slovencev. Beremo tudi, da so bli postavljeni slavoloki (portoni z rožami) že od Ažle gor po vaseh do Matajurja. Na njih so bli napisu u dveh jezikih: «Dobrodošli - Benvenuti». Z Matajurja so pisali kartoline, na katerih je bluo drukano: «Pozdrav z Ma-

taturja - Saluti dal Matajur».

Cas in strele so parvo cjerku uničale. Obnovili so jo po drugi uejski, a sada je bla spet potrebna postrojila. Djelo opravja C.A.I. iz Čedada, ob sodelovanju gospoda Gujona, famoštra iz Matajurja. Gor vozijo material z elikoterjam, kar je buj lahko, ku kadar so ga muorli na harbtu nosit. Djelo bo kmalu končano.

MASERA

Dne 17. julija je umaru po nagli in kratki boliezni u čedajskem špitalu Toni Podorieszach iz naše vasi, Savodnjanu po domače. Star je biu 78 liet. Njega pogreb je biu u Mašerah u torak, 19. julija, pokopali pa smo ga u tarčmunski britof.